

IN MEMORIAM
Dr. S. H. KOORDERS.

In het einde van het vorige jaar overleed op betrekkelijk jeugdigen leeftijd te Weltevreden de man, wiens naam boven dit opstel vermeld is. Het is niet mijn bedoeling een levensbericht in den eigenlijken zin des woords te geven, want ik zou daartoe niet in staat zijn. Persoonlijk ontmoette ik Koorders slechts enkele malen gedurende den tijd, dien hij af en toe in Europa doorbracht, en een groot deel van hetgeen door hem werd gepubliceerd, ligt buiten den kring mijner bevoegdheid tot oordeelen. Toch hebben de omstandigheden mij in nauwe aanraking gebracht met een zeer belangrijk deel van zijn werk, en ik ben steeds zoozeer onder den indruk geweest van de voortreffelijkheid daarvan en van het groote belang, dat het voor de Botanie bezit, dat ik wil trachten daarvan een schets te geven, in de eerste plaats voor de jongeren onder de biologen.

De Botanie heeft behoefte aan personen, geschoold voor physische en chemische experimenten; aan hen, die de microscopische techniek beheerschen; aan hen, wier lust en leven het is, de veelheid der vormen te bestudeeren of in het veld de verhoudingen der planten tot haar omgeving na te gaan; ook aan hen, die volleerd zijn in het kweken van planten, of reizen willen ondernemen om de

verspreiding der planten over de aarde na te gaan, en materiaal te verzamelen voor systematisch onderzoek; eindelijk ook aan hen, die zich het meest door den arbeid in museum en herbarium aangetrokken voelen; en geen enkele dezer categorieën van arbeiders kan worden gemist, terwijl ook in geen dezer richtingen ontplooiing van bijzondere talenten is uitgesloten. Koorders nu was een buitengewoon talentvol verzamelaar van bij uitstek bruikbaar materiaal voor wetenschappelijk onderzoek, wiens rusteloze activiteit op dit gebied werkelijk baanbrekend werk tot stand bracht. In het jaar 1888 ondernam hij het, als houtvester daartoe in staat, een werkelijk volledige verzameling bijeen te brengen van materiaal, dat op de boomflora van Java betrekking had. In de tropen zijn daaraan reusachtige moeilijkheden verbonden, ook in verband met het feit, dat vele boomen slechts in het oerwoud worden gevonden. Bladeren, bloemen en vruchten zijn meestal moeilijk bereikbaar en worden volstrekt niet steeds tegelijkertijd aan hetzelfde exemplaar aangetroffen, terwijl het toch noodig is alle fasen van één en hetzelfde individu bij elkaar te bezitten, om volledige zekerheid te waarborgen. Al deze bezwaren werden door Koorders stelselmatig overwonnen. Met zijn staf van inlanders trok hij het bosch in, liet het materiaal van boven halen en merkte den boom met een plankje, waarop een nummer was aangebracht. De plaats der genummerde boomen werd op kaarten nauwkeurig aangeteekend, zoodat zij met zekerheid konden worden teruggevonden, zoovele malen als noodig was om een volledig materiaal van alle stadia bijeen te brengen, en ten slotte ook het hout te verzamelen. Op die wijze werden een 4000-tal exemplaren behandeld en 15000 nummers herbariummateriaal bijeengebracht, benevens een verzameling van duizenden houtmonsters, alles met elkander de volledige boomflora van Java vertegenwoordigende, die uit ongeveer 1100 species

bestaat. Door de boomnummers is het materiaal gesigna-
leerd en wordt alles wat bij elkaar behoort, bijeengehouden.

Inderdaad is er zelden of nooit een zóó uitgebreid en
betrouwbaar materiaal onder zóó bezwarende omstandig-
heden bijeengebracht, en men moet den man bewonderen, die
het weldoordachte plan voor dezen reuzenarbeid ontwierp
en het met ijzeren energie binnen enkele jaren zeer vol-
ledig uitvoerde. Zoo iets kan alleen door een talentvol
man tot stand worden gebracht.

Gelukkig kon de bewerking van dit schitterende materiaal
spoedig en grondig ter hand worden genomen, dank zij
het voortvarend initiatief van den toenmaligen beroemden
Directeur van 's Lands Plantentuin, den Hoogleraar
M. Treub.

Het beschrijven en determineeren van het herbarium-
materiaal werd, onder medewerking van Dr. Koorders,
die van huis uit geen botanicus was, opgedragen aan
Dr. Th. Valetón. Diens naam zal met eere verbonden
blijven aan het voortreffelijke werk, dat onder den be-
scheiden titel van „Bijdragen tot de kennis der boom-
soorten van Java” thans volledig het licht heeft gezien en
zich een plaats onder de klassieke voortbrengselen der
systematische literatuur heeft verworven.

Nog een ander belangrijk werk berust geheel en al op
het door Koorders bijeengebrachte materiaal. Ook de
houtverzameling werd onder handen genomen en in het
Botanisch Laboratorium te Groningen anatomisch onder-
zocht. Het was daardoor, dat ik met den arbeid van
Koorders in nadere aanraking kwam en dien zoozeer
leerde waardeeren. Dr. H. H. Janssonius houdt zich
sedert verscheiden jaren bezig met het beschrijven van
den anatomischen bouw der houtmonsters van Koorders,
volgens de zoogenaamde portretteerende methode. Reeds
zagen het licht een drietal lijvige deelen van zijn werk,
getiteld: „Mikrographie des Holzes der auf Java wachsenden

Baumarten" dat zoowel voor de systematische Botanie als voor de praktijk van groote beteekenis zal blijken te zijn. De uitkomsten bij deze onderzoekingen verkregen, steunen geheel op het materiaal van Koorders, maar ze leveren omgekeerd ook de meest doorslaande bewijzen voor de betrouwbaarheid er van.

Zoo heeft het materiaal van Koorders het tot stand komen van twee belangrijke werken ten gevolge gehad, die aan ons vaderland, wat de kennis der tropische boschflora betreft, een flinken voorsprong hebben verzekerd, die zoowel voor de wetenschap als voor de praktijk rijke vruchten zal dragen. Als Koorders niet zijn ver-reikende plannen voor het verzamelen van materiaal had gemaakt en deze op zoo voortreffelijke wijze had uitgevoerd, dan ware er van het schrijven der bovengenoemde groote werken geen sprake geweest. Zelfs het denkbeeld om ze te schrijven zou in niemands brein zijn opgekomen; zij berusten geheel op den arbeid van Koorders, en het komt mij voor, dat dit geen geringe verdienste is, en dat de naam van Koorders reeds op dezen grond alleen steeds met eere in de wetenschap zal worden genoemd.

Groningen, Febr. 1920.

J. W. MOLL.